

The Importance of Establishing an Interactive Student Committee to Evaluate Faculty Teaching Quality: A Case Study of the Allied Medical Sciences at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences

Hediyeh Mousavi¹, Hamid Yazdaninejad², Parastoo Parsaei-Mohammadi³, Javad Zarei⁴, Zohreh Anjom-Shoa¹, Navid Mohamadizadeh³, Amirabbas Azizi^{5*}

1 Department of Health Information Technology, School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

2 Department of Anesthesia and Operation room, School of Allied Medical Sciences, Yazd Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

3 Department of Medical Library and Information Science, School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

4 Department of Health Information Technology, School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

5 Department of Health Information Technology, School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, Ahvaz, Iran.

*Corresponding author: Amirabbas Azizi, Department of Health Information Technology, School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences Tel: +98-6133115448. Email: amirabbas.azizi@gmail.com

Article Info

Abstract

Keywords:

Interactive Committee
Teaching Quality
Educational Assessment
Students

Introduction: One of the primary functions of the study and development centers at medical universities nationwide is to enhance teaching quality. To achieve this, various methods are employed to assess teaching effectiveness. One such method involves evaluating professors' teaching quality through interactive student committees during the academic semester. This study aims to examine the impact of forming these interactive student committees on teaching quality at the School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences.

Methods: This descriptive cross-sectional study was conducted at the School of Allied Medical Sciences, Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences, in 2021. The research population comprised BSc students who enrolled in the School of Allied Medical Sciences in 2018, 2019, and 2020 and participated in forming interactive student committees. The research tool was a questionnaire developed by the researcher, consisting of four main sections. After confirming the questionnaire's validity and reliability, it was distributed to the target sample via email and messaging platforms. Descriptive and inferential methods were used to analyze the collected data using SPSS software (version 24).

Results: A total of 57% of the questionnaires were completed and returned by the participants. The analysis of boxplots related to students' responses on presenting weekly reports on teaching quality showed a normal and balanced distribution. The greater dispersion of scores above the median indicated a significant positive relationship. Additionally, there was a significant relationship between presenting weekly reports and the presence of problems in presenting these reports ($p < 0.05$).

Conclusion: Overall, the study findings indicated that forming interactive student committees can be beneficial and influential in enhancing both the quality and quantity of teaching provided by professors.

ضرورت تشکیل کمیته تعاملی دانشجویی برای ارزیابی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی (مطالعه موردی: دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز)

هدیه موسوی^۱، حمید یزدانی نژاد^۲، پرستو پارسائی محمدی^۳، جواد زارعی^۴، زهره انجم شعاع^۱، نوید محمدی زاده^۳،
امیرعباس عزیزی^{۵*}

- ^۱ گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
^۲ مربی، گروه هوشبری، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.
^۳ گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
^۴ گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.
^۵ گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اهواز، ایران.

* نویسنده مسوول: امیرعباس عزیزی، گروه فناوری اطلاعات سلامت، دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، تلفن: ۰۶۱۳۳۱۱۵۴۴۸
ایمیل: amirabbasazizi@gmail.com

چکیده

مقدمه: یکی از رسالت‌های اصلی مراکز مطالعه و توسعه آموزش پزشکی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، ارتقاء کیفیت تدریس است. کمیته‌های تعاملی دانشجویی یکی از روش‌های ارزیابی کیفیت تدریس استاد در طول ترم تحصیلی است. هدف از مطالعه حاضر بررسی تاثیر تشکیل کمیته‌های تعاملی دانشجویی بر کیفیت تدریس در دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بود.

روش‌ها: مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی-مقطعی بود که در سال ۱۴۰۰، در دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز انجام شد. جامعه پژوهش را دانشجویان مقطع کارشناسی ورودی ۱۳۹۹، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۷ در دانشکده پیراپزشکی، مشارکت‌کننده در کمیته‌های تعاملی دانشجویی تشکیل می‌دادند. ابزار مطالعه پرسش‌نامه چهار بخشی محقق ساخته بود که از طریق ایمیل و پیام‌رسان‌ها برای جامعه هدف ارسال گردید. داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی در نرم‌افزار SPSS (نسخه ۲۴) تحلیل شدند.

یافته‌ها: در مجموع ۵۷ درصد از پرسش‌نامه‌ها توسط شرکت‌کنندگان تکمیل و ارجاع گردید. نتایج حاصل از تحلیل نمودارهای جعبه‌ای مربوط به پاسخ‌های دانشجویان در زمینه تأثیر ارائه گزارش‌های هفتگی بر کیفیت تدریس با توجه به توزیع نرمال و متوازن آن و پراکندگی بیشتر نمرات بالاتر از میانه نشان‌دهنده ارتباط مثبت و معنادار بود. این موضوع می‌تواند بیانگر آن باشد که وجود کمیته‌های تعاملی دانشجویی با توجه به بازخوردهای ارائه شده مفید و مؤثر می‌باشد. همچنین اکثر شرکت‌کنندگان گزینه‌های زیاد یا خیلی زیاد را در پاسخ به سؤالات وجود مشکلات آموزش مجازی انتخاب نموده‌اند و معتقد به وجود مشکلاتی در آموزش مجازی بودند.

نتیجه‌گیری: در مجموع، یافته‌های مطالعه نشان داد که تشکیل کمیته‌های تعاملی دانشجویی می‌تواند در بهبود و ارتقاء کیفیت تدریس ارائه شده توسط اساتید مفید و مؤثر باشد.

واژگان کلیدی: کمیته تعاملی دانشجویی، کیفیت تدریس، ارزشیابی آموزشی، دانشجویان

مقدمه

با توجه به نقش تأثیرگذار آموزش و تدریس در دانشگاه‌ها، موضوع کیفیت آموزش برای سنجش کارآمدی دانشگاه‌ها، بسیار مهم است؛ [۱] زیرا کیفیت تدریس یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌هایی است که در تولید دانش و بهبود عملکرد آموزشی دانشجویان تأثیر می‌گذارد [۲]. البته اصطلاح "کیفیت" معانی متفاوتی دارد و فقط منحصر به کیفیت محصولات مصرفی توسط افراد نمی‌باشد؛ بلکه کیفیت فرآیندها و حتی مدیریت را شامل می‌شود و بر مبنای معیارها و قضاوت‌های مشتری سنجیده می‌شود و باید با نیازها و خواسته‌های مشتریان منطبق باشد [۳] می‌توان گفت با ظهور مدیریت کیفیت جامع از سال ۱۹۸۰، دانشگاه‌ها نیز به سمت بهبود کیفیت آموزش و تدریس گرایش پیدا کردند و روش‌های مختلفی را برای ارتقاء کیفیت تدریس در کلاس‌های درسی به کار گرفتند؛ از جمله: نوشتن اهداف آموزشی، استفاده از یادگیری فعال و مشارکتی و ارزیابی کیفیت تدریس [۴]. از آنجایی که هر سازمانی برای این که در رقابت با سایر سازمان‌های همتای خود موفق شود نیاز به حفظ و جذب مشتری بیشتر دارد و باید به شیوه‌ای عمل کند تا رضایت مشتریان خود را جلب نماید، دانشگاه‌ها نیز از این امر مستثنی نیستند؛ زیرا مشتریان این نوع سازمان‌ها دانشجویان هستند و همان‌گونه که کیفیت یک کالا یا خدمت از منظر مشتری سنجیده می‌شود، کیفیت آموزش ارائه شده در دانشگاه نیز از دیدگاه دانشجو مورد قضاوت قرار می‌گیرد [۵] از این رو، جنبه کیفی آموزش به‌عنوان سنگ بنای اصلی قرن بیست و یکم تعریف شده است [۶] و در محیط‌های مبتنی بر سیستم آموزش دهنده - یادگیرنده به‌خصوص در دانشگاه‌ها، ارزیابی و سنجش کیفیت فرآیند یاددهی و یادگیری مورد نیاز می‌باشد [۷] دانشگاه‌ها باید تلاش کنند تا محیط مطلوبی را برای یادگیری و یاددهی فراهم نمایند و با ایجاد انگیزه در دانشجویان، فرآیند یادگیری و یاددهی را در آنان ارتقاء دهند و در نهایت برای رسیدن به اهداف آموزشی، ابزارها و مدل‌های مناسبی را به کارگیرند و یاددهی مطلوب و تأثیرگذار را در اولویت کار خود قرار دهند [۸] در مطالعاتی بیان شده که پنج شاخص مختلف از قبیل: مهارت علمی، حرفه‌ای و فنی، گذراندن دوره‌ها و آموزش‌های تکمیلی ضمن خدمت، تجربه تدریس و حقوق و مزایای دریافتی برای ارزیابی کیفیت عملکرد اساتید وجود دارد [۹، ۱۰] همچنین سه بُعد اساسی برای کیفیت تدریس بیان شده است که شامل مدیریت کلاس درس، فراهم کردن محیطی صمیمی و ایجاد تعامل سازنده و

مشارکت‌دهی فعال دانشجو می‌باشد [۱۱]. نتایج پژوهشی که در ۵۵ دانشگاه آمریکا انجام شد، نشان داد که دانشجویان اساتید خود را با معیارهای متفاوت مانند میزان سخت‌گیری یا آسان‌گیری و جذابیت ظاهری ارزیابی می‌نمایند و دانشجویان به کلاس‌های اساتیدی که سخت‌گیری کمتر و جذابیت بیشتری داشته‌اند امتیاز بالاتری اختصاص داده‌اند؛ هر چند گفته شده این معیارها ممکن است به‌صورت احساسی و بدون توجه و دقت کافی باشد و ملاک تأیید کیفیت کارکرد و تدریس یک استاد نباشد [۱۲]. البته عوامل مختلفی ممکن است در یک دوره درسی ارائه شده توسط یک استاد نقش داشته باشد؛ از جمله: نمره‌دهی استاد، تعداد افراد شرکت‌کننده در کلاس درس، محتوای درس، مدت زمان یک کلاس درسی، که از بین این عوامل نمره‌دهی با تأثیر بالاتر اعلام شده است و دانشجویانی که نمرات بالایی را کسب کرده بودند رضایت بالاتری از دوره درسی داشتند. همچنین ویژگی‌های استاد شامل جنسیت، سن، تجربه و رتبه علمی، روش تدریس استاد، شیوه‌های برخورد و خصوصیات رفتاری وی نیز مورد توجه بوده است [۱۳] از سوی دیگر، دانشجویان، اساتید خود را در طیف گسترده‌ای از ویژگی‌ها مورد ارزیابی قرار می‌دهند. این ویژگی‌ها بیشتر مربوط به سبک تدریس [۱۴] شخصیت و شیوه‌ی برخورد استاد [۱۵]، ایجاد انگیزه و تشویق [۱۶]، و توانمندی اساتید [۱۵] می‌باشد و از دیدگاه دانشجویان تسلط استاد بر محتوای درسی و مهارت‌های ارتباطی وی بر کیفیت تدریس تأثیر مهمی دارد [۱۷] در زمینه آموزش‌های آنلاین نیز موضوعات مختلفی از قبیل: رعایت قالب استاندارد، تکمیل پروفایل، محتوای دوره آموزشی، استفاده از ساختارهای واحد، سؤالات مربوط به مبحث درسی و کسب بازخورد از سوی دانشجو و نمره‌دهی مطرح می‌باشد [۱۸] دانشکده پزشکی دانشگاه کلمبو سریلانکا^۱ در سال ۲۰۰۵ برای ارزیابی برنامه درسی و به‌منظور کسب نظرات و بازخوردهای دانشجویان، کمیته‌های تعاملی تشکیل داد، این کمیته‌ها به نام کمیته‌های آکادمی دانشجویان نام‌گذاری گردید. این کمیته‌ها نظرات و پیشنهادات دانشجویان در خصوص محتوا، فرآیند تدریس و یادگیری، ارزیابی، مدیریت و خدمات مشاوره‌ی دانشجویی را جمع‌آوری می‌نمود و در دستور کار خود قرار می‌داد [۱۹]

امروزه به نظر می‌رسد در دانشگاه‌ها در اکثر اوقات مطالب درسی در قالب طرح درس ارائه می‌شود که شاید بیشتر مطالب آن از منظر دانشجو فقط جنبه حفظی و در حد پاس شدن در پایان

¹ University of Colombo, Sri Lanka

یک ترم تحصیلی و در نهایت، کسب یک نمره صرفاً قبولی قلمداد گردد. این موضوع شاید در ابتدای دوران تحصیل در دانشگاه خوشایند به نظر آید؛ لیکن نتیجه اسفبار آن پس از فارغ‌التحصیلی دانشجویان آشکار می‌گردد؛ زیرا قاعداً این موضوع با رسالت یک دانشگاه منافات خواهد داشت. ممکن است دانشجویی در یک رشته تحصیلی فارغ‌التحصیل گردد، اما پس از ورود در بازار کار و تصدی یک شغل به این نتیجه برسد که هنوز مهارت کافی و علمی و فنی را نتوانسته است به درستی کسب نماید. نمی‌توان منکر این واقعیت شد که سهم دانشگاه در انتقال تجربه و تربیت علمی دانشجویان بسیار حیاتی است. بازنگری و تجدید نظر در مورد طرح درس‌ها، بهبود کیفیت تدریس و خارج نمودن فرآیند تدریس اساتید از وضعیت غیرپویا، رفتن به سوی تدریس علمی، و نه فقط ارائه مطلب تئوری که پس از اتمام ترم تحصیلی به‌طور کلی از حافظه دانشجویان پاک می‌شود، ترغیب دانشجویان به انجام فعالیت درسی مفید جهت بالا بردن مهارت علمی و همگامی از مباحثی است که در حوزه کیفیت تدریس یک استاد می‌تواند مطرح شود. با توجه به این که دانشجویان، مشتریان اصلی نظام آموزشی هستند و وجود سازوکاری دائمی برای بهره‌گیری از نظرات آنان برای بهبود نظام آموزشی ضروری است، لذا به‌منظور دستیابی به این هدف مهم، در این مطالعه به تعیین ضرورت تشکیل کمیته تعاملی متشکل از دانشجویان جهت ارزیابی کیفیت تدریس دروس ارائه شده توسط اعضای هیئت علمی دانشکده پیراپزشکی که مسئولیت ارتقای کیفی آموزش را برعهده دارند، پرداخته شده است.

به‌طور کلی این پژوهش برای رسیدن به اهداف زیر انجام گرفت:

- ارزیابی کیفیت تدریس و آموزش‌های مجازی اساتید از طریق گزارش‌های هفتگی دانشجویان عضو کمیته‌های تعاملی؛
- ارزیابی کیفیت محتوای آموزش‌های مجازی ارائه شده توسط اساتید در زمان شیوع کرونا؛
- بررسی وجود یا عدم وجود مشکل در ارائه گزارش‌های هفتگی کمیته‌های تعاملی.

روش‌ها

مطالعه حاضر یک پژوهش توصیفی-مقطعی بود که در سال ۱۴۰۰، در دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام شد. همزمان با پاندمی کووید-۱۹ در ایران در سال ۱۳۹۹ و مجازی شدن آموزش در دانشگاه‌ها، در

دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ به‌منظور ارزیابی کیفیت آموزش مجازی، کمیته‌های تعاملی دانشجویی با همکاری کمیته دانشجویی³ EDO تشکیل گردید. این کمیته به‌صورت هفتگی از طریق نمایندگان و دانشجویان منتخب در ورودی‌های مختلف مقطع کارشناسی، گزارش وضعیت بارگذاری محتوای آموزشی، کیفیت محتوا (برای نمونه شیوه بیان استاد، نوع ارائه محتوا، مدت زمان، حجم و ...) و مطابقت با طرح درس را مورد ارزیابی قرار می‌داد. این گزارش‌های هفتگی به‌منظور انجام مداخله در اختیار معاونت آموزشی دانشکده و مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه قرار می‌گرفت. در مطالعه حاضر، جامعه پژوهش را دانشجویان مقطع کارشناسی ورودی ۱۳۹۹، ۱۳۹۸ و ۱۳۹۷ در دانشکده پیراپزشکی، مشارکت‌کننده در کمیته‌های تعاملی دانشجویی تشکیل داده بودند. به‌منظور بررسی ضرورت تشکیل کمیته تعاملی دانشجویی جهت ارزیابی کیفیت تدریس دروس ارائه شده توسط اعضای هیئت علمی دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز از یک پرسش‌نامه محقق‌ساخته استفاده شد. این پرسش‌نامه بر اساس بررسی مطالعات مشابه قبلی، و نظر خواهی از افراد کارشناس در حوزه آموزش طراحی شد. پرسش‌نامه شامل چهار بخش کلی و ۲۸ سوال بود. بخش اول پرسش‌نامه اختصاص به اطلاعات کلی پرسش‌شوندگان داشت و شامل رشته تحصیلی، سن، جنس، رتبه تحصیلی دانشجوی در کلاس، سمت فرد (نماینده کلاس، عضو استعداد درخشان کلاس) و سال ورود دانشجو بود. بخش دوم پرسش‌نامه شامل ۱۴ سؤال در مورد بررسی تأثیر ارائه گزارش‌های هفتگی در بهبود کیفیت تدریس بود. محور اصلی سؤالات این بخش تأثیرگذاری ارائه گزارش‌های هفتگی دانشجویان در خصوص مطالب تدریس شده توسط اساتید به کمیته‌های تعاملی دانشجویی در طول ترم تحصیلی بود. در بخش سوم پرسش‌نامه، مشکلات ایجاد شده در ارائه گزارش‌های هفتگی در قالب چهار سؤال بررسی شد. بخش چهارم شامل ۱۰ سؤال جهت بررسی مشکلات آموزش مجازی بود. برای ارزیابی پاسخ‌ها از مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت صفر تا چهار (به ترتیب برای گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) استفاده گردید. روایی محتوایی پرسش‌نامه با نظر خبرگان (اعضای هیئت علمی دانشکده پیراپزشکی و تعدادی از دانشجویان عضو کمیته دانشجویی) تأیید گردید. برای سنجش پایایی پرسش‌نامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ،

³ Education Development Office

² COVID-19

$0/9 < \alpha \leq 0/8$ به دست آمد و تناسب و مطلوب بودن پایایی آن تأیید شد.

انتخاب نمونه به روش غیراحتمالی و از نوع نمونه‌گیری در دسترس انجام گرفت و به دلیل شیوع کرونا و عدم حضور دانشجویان در دانشگاه، پرسش‌نامه‌ها از طریق پیام‌رسان‌ها (مثل واتساپ^۴) و ایمیل در اختیار دانشجویانی که تجربه همکاری با کمیته‌های تعاملی دانشجویی داشتند، قرار گرفت. پرسش‌نامه‌های تکمیل شده پس از جمع‌آوری وارد نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ شدند. برای تحلیل داده‌ها از شاخص‌های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و شاخص‌های آمار استنباطی پارامتریک (آزمون‌های تی تک نمونه‌ای^۵ و ضریب همبستگی اسپیرمن) و نمودار جعبه‌ای که روشی

استاندارد و ابزار بصری برای نمایش مرکز داده‌ها و توزیع داده‌ها می‌باشد، [۲۰] استفاده شد. برای انجام آزمون‌های آماری فاصله اطمینان ۹۵٪ و سطح معناداری $\alpha = 0/05$ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

پرسش‌نامه بین ۵۴ نفر از دانشجویان دانشکده پیراپزشکی که تجربه همکاری با کمیته‌های تعاملی را داشتند توزیع گردید، اما فقط تعداد ۳۱ نفر (۵۷ درصد) اقدام به تکمیل پرسش‌نامه نمودند که مطابق جدول یک اکثراً خانم (۶۷/۷ درصد) و بیشتر از دانشجویان ورودی سال ۱۳۹۸ (۴۸/۴ درصد) و رشته تغذیه (۲۲/۶ درصد) بودند. (جدول ۱).

جدول ۱: مشخصات جمعیت‌شناختی دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش

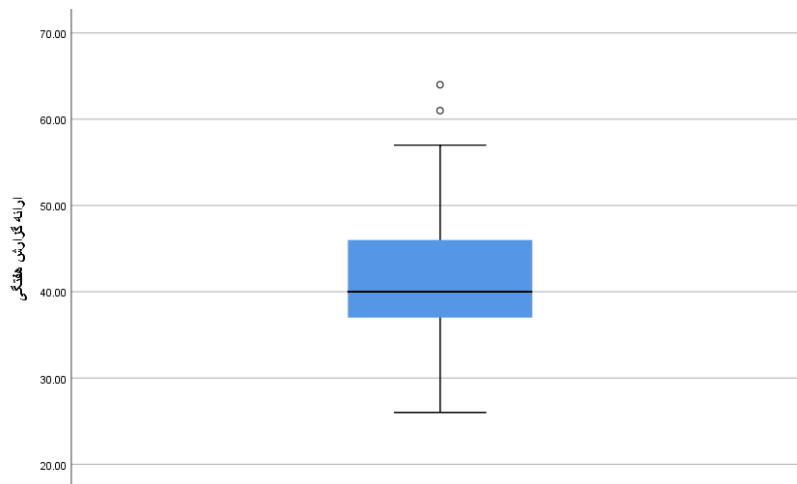
مشخصات	تعداد	درصد
افراد شرکت‌کننده	زن	۶۷/۷
	مرد	۳۲/۳
رتبه دانشجو	۱-۵	۴۸/۴
	۵-۱۰	۳۲/۳
	بالتر از ۱۰	۱۹/۳
سال ورود به دانشگاه	۱۳۹۷	۱۶/۱
	۱۳۹۸	۴۸/۴
	۱۳۹۹	۳۵/۵
رشته تحصیلی	تغذیه	۲۲/۶
	تکنولوژی پرستاری	۱۶/۱
	علوم آزمایشگاهی	۱۹/۴
	فناوری اطلاعات سلامت	۱۶/۱
	پرتودرمانی	۱۲/۹
	هوشبری	۱۲/۹

داده است. گرچه بالاترین حد نمره در ۱۴ سؤال مربوط به ارائه گزارش هفتگی ۷۰ بود، اما از نمودار ارائه گزارش هفتگی می‌توان دریافت که نمرات اکثر دانشجویان زیر ۶۰ بوده و فقط نمرات دو نفر از دانشجویان بالاتر از سایر دانشجویان بوده و به صورت دو داده پرت در نمودار نشان داده شده است.

بررسی نمودار جعبه‌ای توزیع پاسخ به سؤالات پرسش‌نامه (شکل ۱) نیز نشان داد که پراکندگی نمرات در بالاتر از میانه بیشتر است. این امر نشان می‌دهد که اکثر دانشجویان به سؤالات مربوط به تأثیر ارائه گزارش‌های هفتگی نمره بالایی اختصاص داده بودند و معتقد بودند که گزارش‌های هفتگی، کیفیت تدریس را بهبود

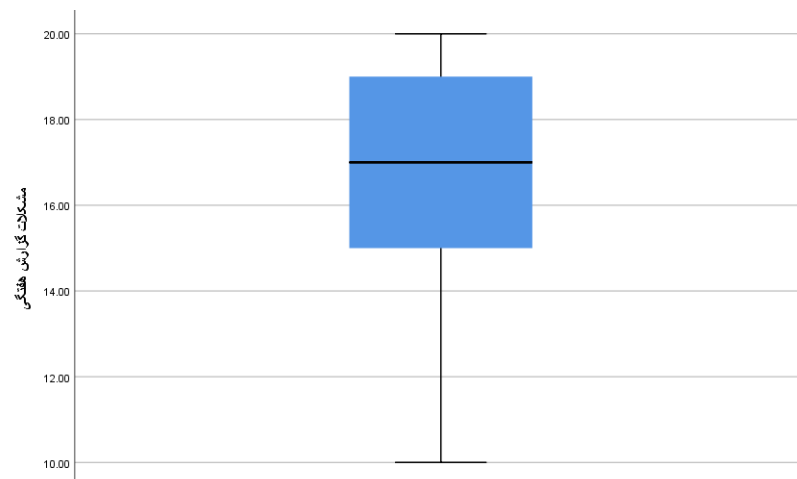
⁵ One-sample T-Test

⁴ WhatsApp

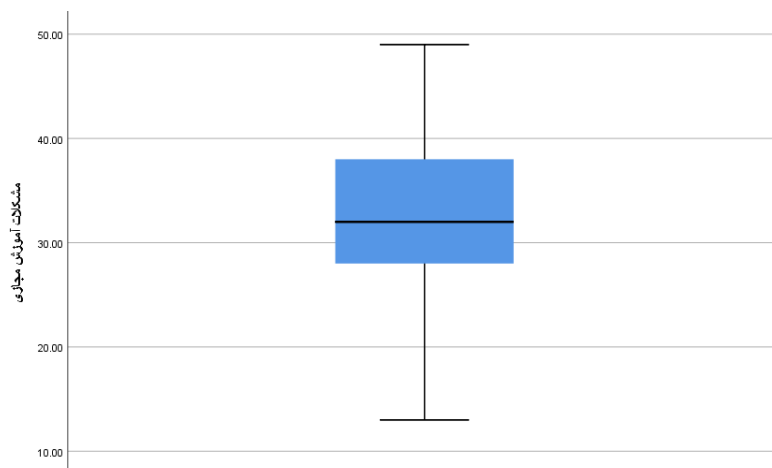
نمودار ۱: توزیع پاسخ‌های دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش در مورد تأثیر گزارش‌های هفتگی در بهبود کیفیت تدریس

پراکندگی نمرات در ارتباط با مشکلات مربوط به ارائه گزارش هفتگی (شکل ۲) بالاتر از میانه بوده و نمرات از توزیع نرمالی برخوردار نبودند و قرارگیری جعبه نمودار به سمت بالا نشان می‌داد که دانشجویان به مشکلات ارائه گزارش هفتگی نمرات بالاتری داده‌اند.

نمودار ۲: توزیع پاسخ‌های دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش در مورد وجود مشکلات در ارائه گزارش‌های هفتگی

بر اساس نمودار (۳) پراکندگی نمرات داده شده به مشکلات مربوط به آموزش مجازی از توزیع تقریباً نرمال و متوازی برخوردار بود.

نمودار ۳. توزیع پاسخ‌های مربوط به مشکلات آموزش مجازی

می‌توان دریافت که فرض برابری میانگین نمرات با عدد ۱۲ رد نشده و می‌توان گفت اکثر شرکت‌کنندگان گزینه‌های زیاد یا خیلی زیاد را در پاسخ به سؤالات وجود مشکلات آموزش مجازی انتخاب نموده‌اند.

بررسی وجود یا عدم وجود ارتباط معنادار بین متغیرهای پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول ۲ نشان داده شده است. نتایج حاصل از این جدول حاکی از آن است که با اطمینان ۹۹ درصد بین ارائه گزارش‌های هفتگی و مشکلات ارائه گزارش‌های هفتگی ارتباط مثبتی وجود داشت و این موضوع بیانگر آن بود که دانشجویان معتقد به مفید بودن گزارش‌های هفتگی بودند؛ ولی در عین حال، مشکلاتی در زمان ارائه گزارش هفتگی نیز وجود داشت. همچنین دانشجویانی که معتقد به وجود مشکلات ارائه گزارش‌های هفتگی بودند، در خصوص مشکلات آموزش مجازی نیز اتفاق نظر داشتند؛ به طوری که به هر دو مشکل، نمره بالایی اختصاص دادند.

تحلیل آمون تی تک نمونه‌ای در ارتباط با مشکلات آموزش مجازی با میانگین اختلاف امتیاز -0.19355 ($p=0.045$)، $CI=95\%$ ، $-3.5996 - 3.2125$ نشان داد که فرضیه تأثیر ارائه گزارش هفتگی بر کیفیت و کمیت تدریس رد نشده و از این رو گزارش هفتگی تأثیر مثبتی بر کیفیت تدریس داشت.

بر مبنای آمون تی تک نمونه‌ای برای سنجش معناداری وجود مشکلات گزارش هفتگی با میانگین اختلاف نمرات داده شده به گویه‌های این بخش به میزان 4.67742 و 5.7294 ($p=0$)، $CI=95\%$ ، 3.6254 نشان داد که فرض عدم وجود مشکلات در گزارش هفتگی رد شده و معنادار بودن آمون نشان می‌داد که دانشجویان در ارائه گزارش‌های هفتگی با مشکلاتی مواجه بودند.

همچنین بر اساس نتایج حاصل از آمون تی تک نمونه‌ای در مورد مشکلات آموزش مجازی با میانگین اختلاف نمرات 2.45161 ($p=0.05$)، $CI=95\%$ ، $-0.6678 - 5.5710$ نشان داد که فرض عدم وجود مشکلات آموزش مجازی رد شده و معنادار بودن آمون نشان می‌داد که دانشجویان در ارائه گزارش‌های هفتگی با مشکلاتی مواجه بودند.

جدول ۲: ضریب همبستگی اسپیرمن بین متغیرهای پژوهش

مشکلات آموزش مجازی	مشکلات گزارش هفتگی	ارائه گزارش هفتگی			
	۰/۵۵۵**	۱	Correlation Coefficient	ارائه گزارش هفتگی	Spearman's rho N=31
۰	۰/۰۰۱	۰	Sig. (2-tailed)		
۰/۶۰۰**	۱	۰/۵۵۵**	Correlation Coefficient	مشکلات گزارش هفتگی	
۰	۰	۰/۰۰۱	Sig. (2-tailed)		
۱	۰/۶۰۰**	۰/۶۳۵**	Correlation Coefficient	مشکلات آموزش مجازی	
۰	۰	۰	Sig. (2-tailed)		

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

بحث

این پژوهش با هدف بررسی ضرورت تشکیل کمیته‌های تعاملی دانشجویی برای ارزیابی کیفیت تدریس انجام شد. با توجه به رسالت اصلی دانشگاه در افزایش مهارت‌های علمی دانشجویان، بهبود کیفیت تدریس اساتید می‌تواند در تحقق این رسالت نقش قابل توجهی داشته باشد. با آن که مطالعاتی در زمینه‌های متنوع از قبیل انواع مدل‌های آموزش [۲۱]، ارزیابی عملکرد اساتید از دیدگاه دانشجویان [۲۲]، و ارزیابی کیفیت سیاست‌های آموزشی [۶] انجام شده است، ولی در جستجوهای انجام شده توسط پژوهشگران تنها یک مطالعه [۱۹] تحت عنوان "کمیته‌های آکادمیک دانشجویی: رویکردی جهت دریافت بازخورد دانشجویی" مشاهده شد. مطالعه براگا^۶ و همکاران (۲۰۱۴) [۲۲] نشان داد که بهبود کیفیت تدریس و محتوای مطالب ارائه شده توسط اساتید، در کسب دستاوردها و مهارت‌های دانشی دانشجویان مؤثر بوده است. مطالعه کارل^۷ و وست^۸ (۲۰۱۰) [۲۳] نیز نشان داد اساتیدی که تجربه تدریس بیشتری دارند و رتبه علمی آنان نیز بالاتر است، بهتر می‌توانند بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیرگذار باشند. یافته‌های مطالعه شعبانی ورکی و حسین قلی‌زاده (۲۰۰۶) [۲۴] در مورد بررسی کیفیت تدریس در دانشگاه آشکار کرد که دانشجویان عقیده داشتند اساتید بیشتر بر نحوه‌ی ارائه محتوای مطالب درسی، استفاده از تجهیزات و فن‌آوری‌ها در ارائه دروس، تبیین اهداف تدریس و سازماندهی و برنامه‌ریزی مطالب جهت تسهیل در فرآیند یادگیری تمرکز داشته‌اند و بنابراین، طرح درس بیشتر به‌عنوان شاخص کیفیت تدریس در وضعیت موجود محسوب می‌شود و در مقابل، ارزشیابی تدریس کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از نقطه نظر دانشجویان، روابط بین فردی مطلوبی میان اساتید و دانشجویان مورد انتظار بوده است. همچنین بین کیفیت تدریس در سطح موجود و کیفیت تدریس در سطح ضرورت تفاوت معناداری وجود داشته و حتی دانشجویان سال بالاتر نسبت به دانشجویان سال پایین‌تر کیفیت تدریس را نامطلوب ارزیابی کردند. نتایج به دست آمده از پژوهش ذوالفقار و مهرمحمدی (۲۰۰۳) [۲۵] در زمینه ارزشیابی عملکرد اساتید توسط دانشجویان نشان داد که بر طبق نمرات اعطایی توسط دانشجویان، اعضای هیئت علمی زن میانگین بالاتری از لحاظ کیفیت تدریس داشته‌اند. همچنین آخذ مدرک اساتید از داخل کشور، و قرارگیری اساتید در گروه سنی ۴۹-۴۵ از لحاظ کیفیت تدریس، بالاترین میانگین را به خود اختصاص داده بود. نتیجه‌ی حاصل از مطالعه ایلا^۹ (۲۰۲۱) [۲۶] نشان داد که اکثر

دانشجویان طرفدار و موافق روش‌های مبتکرانه و تعاملی هستند و معتقدند که رویکرد تدریس اساتید باید به سمت و سوی خوشایندسازی محتوای درسی و تبدیل آن به تجربه و خاطره‌ای لذت‌بخش در اذهان دانشجویان باشند و اساتید باید در راستای کسب مهارت جهت ابداع روش‌های خلاقانه به‌منظور خوشایندسازی محیط تدریس تلاش کنند و آموزش‌های لازم و کافی را به‌دست آورند. نتیجه پژوهش پاکمهر و همکاران (۲۰۱۳) [۲۷] نشان داد که ترغیب دانشجو به شرکت در مباحث علمی، ارائه نکات مفید و مؤثر درسی، تغییر رویکرد و روند کلاس درسی از وضعیت استاد محور و غیرفعال و به چالش کشیدن دانشجو به منظور تقویت خلاقیت فکری و داشتن روابط مناسب بین فردی از مواردی است که در حوزه کیفیت تدریس اساتید مطرح می‌باشد و می‌تواند تفکر انتقادی را در دانشجویان ارتقاء دهد و در نهایت باعث یادگیری بهتر و مؤثر مطالب درسی گردد. نتیجه مطالعه قنبری و سلطانه‌زاده (۲۰۱۸) [۲۸] نشان داد که ارزشیابی اساتید با مؤلفه‌هایی مانند کیفیت تدریس، تسلط و توان علمی و ویژگی‌های فردی و اجتماعی ارتباط مثبت و معناداری دارد و این موضوع باعث بهبود در عملکرد اساتید می‌شود.

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که تأثیر ارائه گزارش‌های هفتگی اعضای کمیته می‌تواند در ارزیابی کیفیت تدریس اساتید در طول ترم تحصیلی مفید و مؤثر باشد؛ بنابراین می‌توان دریافت که تشکیل کمیته‌های تعاملی دانشجویی با رویکرد گزارش‌گیری و پیگیری مشکلات، گامی به سوی بهبود کیفیت و کمیت تدریس محسوب می‌شود. با این حال، توزیع نمرات داده شده به سؤالات مربوط به مشکلات ارائه گزارش‌های هفتگی و معنادار بودن آزمون تی-تک نمونه‌ای بیانگر این موضوع است که اعضای کمیته در ارائه گزارش‌های هفتگی در جهت ارزیابی کیفیت تدریس اساتید با مشکلات و چالش‌هایی نیز مواجه بوده‌اند. با توجه به ماهیت سؤالات مطرح شده در این بخش این مشکلات ناشی از عدم همکاری سایر دانشجویان در خصوص ارائه مشکلات، عدم همکاری اساتید و آموزش بوده‌اند. همچنین یافته‌های این پژوهش نشان داد که دانشجویان در زمان ارائه آموزش مجازی نیز مشکلاتی داشته‌اند و توزیع نمرات در بالاتر از چارک دوم (نقطه ۵۰٪) حاکی از آن بود که دانشجویان در پاسخ به سؤالات بخش مشکلات آموزش مجازی نمرات تقریباً بالایی اختصاص داده‌اند، به نظر می‌رسد وجود مشکلات در آموزش‌های مجازی به این دلیل بوده است که تا قبل از شیوع کرونا مطالب درسی صرفاً به‌صورت حضوری و

⁶ Braga

⁷ Carrell

⁸ West

⁹ Eli

دانشجویان تحصیلات تکمیلی ممکن بود نتایج متفاوتی به همراه داشته باشد. سوم این که، با وجود این که مطالعه حاضر در زمان شیوع کرونا انجام شده است و آموزش‌ها به صورت کاملاً مجازی برگزار شده بود، لیکن ارزیابی دقیقی از آموزش‌های مجازی انجام نشده است؛ بنابراین به ایرادات این نوع آموزش‌ها از دیدگاه دانشجویان پرداخته نشده است و معایب یا محاسن این نوع آموزش‌ها قابل مقایسه با سایر مطالعات نمی‌باشد. چهارم این که با توجه به محتوای سؤالات، این پژوهش صرفاً ارزیابی کیفیت تدریس و مشکلات آموزش مجازی را بررسی نمود و بنابراین نتایج آن را نمی‌توان با کیفیت تدریس اساتید در کلاس‌های حضوری و چهره به چهره تعمیم داد.

نتیجه گیری

نتیجه پژوهش حاضر نشان می‌دهد که ارائه گزارش‌های هفتگی از طریق کمیته‌های تعاملی می‌تواند کیفیت تدریس اساتید را بهبود دهد؛ اما با این حال، مشکلات و موانعی در ارائه گزارش‌های هفتگی وجود دارد و این مشکلات بیشتر مربوط به عدم همکاری سایر دانشجویان و یا عدم استقبال نظرات از سوی آموزش دانشکده یا اساتید است.

با توجه به نو ظهور بودن آموزش‌های مجازی در دانشگاه و تجربه کم اساتید در ارائه مطالب درسی به صورت کاملاً مجازی، مشکلاتی از نقطه نظر دانشجویان در خصوص کیفیت محتوا، شیوه بیان استاد و سایر مشکلات مربوط به تجهیزات و فناوری‌های آموزش مجازی وجود داشته است و این موضوع را می‌توان از تحلیل نمرات داده شده به بخش مشکلات آموزش مجازی دریافت.

با توجه به اینکه می‌توان از طریق نقطه نظرات دانشجویان تا حدود زیادی مشکلات و چالش‌های موجود در روند تدریس را برطرف نمود و از این رهگذر نیز وضعیت تدریس و عملکرد اساتید را شناسایی و راهکارهای علمی و هدفمند را جهت رفع این مشکلات اتخاذ نمود؛ بنابراین تشکیل کمیته‌های تعاملی به عنوان کانونی جهت جمع‌آوری نظرات سازنده دانشجویان به منظور ارزشیابی عملکرد اساتید با هدف ارتقاء کیفیت و کمیت تدریس ضروری و مهم است.

نتایج این پژوهش بر مبنای سؤالات پرسش‌نامه محقق ساخته استخراج شده است که محور سؤالات آن پیرامون ارزیابی کیفیت تدریس و محتوای مطالب درسی ارائه شده در زمان شیوع کووید-۱۹ بوده است؛ بنابراین ممکن است بسیاری از مؤلفه‌های

چهره به چهره ارائه می‌شدند و اساتید دانشگاه از سازوکارهای آموزش مجازی کمتر استفاده می‌نمودند و بنابراین تجربه‌ی کمتری در این زمینه داشته‌اند و تمرکز و جایگزینی این نوع آموزش‌ها، مشکلاتی را به همراه داشته باشد. در مطالعه‌ای مشابه که توسط علوامله^{۱۰} و همکاران (۲۰۲۰) [۲۹] انجام شد دانشجویان رضایت چندانی از آموزش مجازی در زمان شیوع کرونا نداشته‌اند و درک مطلب و بهره‌وری آنان از کلاس‌های آنلاین نسبت به کلاس‌های حضوری بالاتر نرفته و تمایل چندانی به برگزاری کلاس‌های مجازی نیز نداشته‌اند و به نظر می‌رسید به دلیل کاهش سطح ارتباط بین دانشجویان و اساتید و عدم درک مطلوب مطالب ارائه شده، آموزش مجازی، می‌توانست در مواردی تأثیر منفی در بهره‌وری و تعامل بین دانشجو و استاد داشته باشد. نتایج مطالعه باچک^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۱) [۳۰] نشان داد که گرچه آموزش مجازی در افزایش مهارت و یادگیری دانشجویان پزشکی مؤثر بوده و مقبولیت بالاتری نسبت به کلاس‌های حضوری داشته است؛ اما به دنبال عدم حضور فیزیکی، موضوع کاهش تعامل دانشجویان پزشکی با بیماران به وجود می‌آمد و مشکلات فنی و تجهیزاتی در این نوع از آموزش‌ها به عنوان معایب ذکر شده‌اند. به طور مشابه مطالعه فتانی^{۱۲} (۲۰۲۰) [۳۱] نشان داد که ۸۲ درصد دانشجویان از کیفیت تدریس به شیوه ویدئو کنفرانس در زمان پاندمی کووید-۱۹ رضایت داشتند. نتیجه مطالعه آنان آشکار کرد که آموزش آنلاین به عنوان یک پلتفرم قدرتمند، فرآیند تدریس توسط اساتید را پشتیبانی و تقویت خواهد داد. همچنین مطالعه دوراکو^{۱۳} و هوکسا^{۱۴} (۲۰۲۰) [۳۲] نشان داد با آن که ارزیابی مثبتی از آموزش آنلاین شد و دانشجویان نیز در برخورداری از تجهیزات مرتبط با این نوع آموزش‌ها مشکلی نداشتند؛ ولی به دلیل تغییر در رویکرد آموزشی و عدم داشتن تجربه کافی و مهارت‌های لازم در استفاده از فناوری‌های مربوطه در بین اساتید، آموزش مجازی میزان خستگی، استرس و بارکاری را در آنان افزایش داده بود.

مطالعه حاضر محدودیت‌هایی نیز داشت. اول این که به دلیل شیوع کرونا و عدم حضور دانشجویان (به دلیل مجازی بودن آموزش) در زمان جمع‌آوری داده‌ها، تعداد افراد نمونه کم بوده است؛ بنابراین، ممکن است نتایج آن قلیل تعمیم به جامعه بزرگتر نباشد. همچنین دوم این که تنها دانشجویان مقطع کارشناسی در این مطالعه شرکت داشتند؛ بنابراین شرکت

¹⁰ Alawamleh

¹¹ Baczek

¹² Fatani

¹³ Duraku

¹⁴ Hoxha

سنجش کیفیت تدریس را شامل نگردد. لذا پیشنهاد می‌شود که پژوهش حاضر با تدوین پرسش‌نامه‌های دیگر در آینده انجام گیرد.

پیشنهاد برای انجام مطالعات بیشتر برای ارزیابی کیفیت تدریس توصیه می‌گردد.

با توجه به اینکه بیشتر مشکلات مربوط به آموزش‌های مجازی در زمینه تجهیزاتی و فنی بوده است بنابراین پیشنهاد می‌گردد که بستر فنی و تجهیزاتی این نوع آموزش‌ها در سراسر دانشگاه‌ها ساماندهی و اصلاح شود؛ زیرا استفاده از آن به‌عنوان روش جایگزین کلاس‌های حضوری در شرایط شیوع بیماری کرونا غیر قابل اجتناب بوده و مسلماً بخش اعظمی از آموزش‌ها از طریق این روش مرتفع خواهد شد. بنابراین اصلاح ساز و کار فنی و تجهیزاتی آموزش مجازی به‌عنوان وسیله ارتباطی از راه

دور، حتی در شرایط غیراضطراری، همگام با تدریس چهره به چهره، در تقویت بنیه علمی دانشجویان تأثیرگذار خواهد بود.

ملاحظات اخلاقی:

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی با کد اخلاق IR.AJUMS.REC.1400.272 می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز اجرا شده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که تعارض منافع وجود نداشته است.

سپاسگزاری

از تمام اساتید و دانشجویانی که در این پژوهش با بنده همکاری داشته‌اند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

منابع

- Gerritsen-van Leeuwenkamp KJ, Joosten-ten Brinke D, Kester L. Assessment quality in tertiary education: An integrative literature review. *Studies in Educational Evaluation*. 2017;55:94-116.
- Belsito C. The importance of 'teacher quality' and 'quality teaching' on academic performance. *Journal of Student Engagement: Education Matters*. 2016;6(1):28-38.
- Husen SN. Quality control. Erbil: Salahaddin University-Erbil; 2022.
- Felder RM, Brent R. How to improve teaching quality. *Quality Management Journal*. 1999;6(2):9-21.
- Raza SA, Irfan M. Students' Evaluation of Teacher Attributes: Implications for Quality in Higher Education. *Bulletin of Education and Research*. 2018;40(1):197-214.
- Atasoy R, Cemaloglu N. Evaluation of Quality Policies on Education in Turkish Education System. *Universal Journal of Educational Research*. 2018;6(7):1504-18.
- Adom D, Mensah JA, Dake DA. Test, Measurement, and Evaluation: Understanding and Use of the Concepts in Education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*. 2020;9(1):109-19.
- Mohammadi Kia A, Memarzadeh Tehran G, Ataie M, Doroudian M. Designing a Learning-Teaching Interactive Model. *Scientific Journal of Organizational Knowledge Management*. 2022;4(15):39-65.
- Dahar MA, Dahar RA, Dahar RT, Faize FA. Impact of teacher quality on the academic achievement of students at secondary stage in Punjab (Pakistan). *European Journal of social sciences*. 2011;19(1):97-105.

- Hanushek EA, Rivkin SG. Teacher quality. *Handbook of the Economics of Education*. 2006;2:1051-78.
- Fauth B, Decristan J, Decker A-T, Büttner G, Hardy I, Klieme E, et al. The effects of teacher competence on student outcomes in elementary science education: The mediating role of teaching quality. *Teaching and Teacher Education*. 2019;86:102882.
- Felton J, Mitchell J, Stinson M. Web-based student evaluations of professors: the relations between perceived quality, easiness and sexiness. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2004;29(1):91-108.
- Pounder JS. Is student evaluation of teaching worthwhile? An analytical framework for answering the question. *Quality assurance in education*. 2007;15(2):178-91.
- Lammers WJ, Murphy JJ. A profile of teaching techniques used in the university classroom: A descriptive profile of a US public university. *Active learning in higher education*. 2002;3(1):54-67.
- Park G-P, Lee H-W. The characteristics of effective English teachers as perceived by high school teachers and students in Korea. *Asia Pacific Education Review*. 2006;7(2):236-48.
- Voss R, Gruber T, Szmigin I. Service quality in higher education: The role of student expectations. *Journal of Business Research*. 2007;60(9):949-59.
- Rajabiyan GF. The importance of teaching quality factors from student's viewpoints by applying artificial neural network sensitivity analysis. *Journal of Agricultural Education Administration Research*. 2014(29):13-23.
- Dykman CA, Davis CK. Online education forum-part three: A quality online educational experience. *Journal of Information Systems Education*. 2008;19(3):281-9.
- Samarasekera D, Karunathilake I, Dias R. Student Academic Committees: An Approach to

- Obtain Students' Feedback. *Annals Academy of Medicine*. 2006;35(9):662-3.
20. Nuzzo RL. The box plots alternative for visualizing quantitative data. *PM&R*. 2016;8(3):268-72.
21. Cheng YC, Tam WM. Multi-models of quality in education. *Quality assurance in education*. 1997;5(1):22-31.
22. Braga M, Paccagnella M, Pellizzari M. Evaluating students' evaluations of professors. *Economics of Education Review*. 2014;41:71-88.
23. Carrell SE, West JE. Does professor quality matter? Evidence from random assignment of students to professors. *Journal of Political Economy*. 2010;118(3):409-32.
24. Shabani Varki B, Hossein Qolizadeh R. Examining the quality of teaching in the university. *Research and planning in higher education*. 2006;12(1):1-22.
25. Zulfiqar M, Mehrmohammadi M. Students' evaluation of the teaching quality of humanities faculty members of Tehran universities. *behavior scholar*. 2003;11(6):17-28.
26. Eli T. Students perspectives on the use of innovative and interactive teaching methods at the university of nouakchott al aasriya, Mauritania: English Department as a Case Study. *International Journal of Technology, Innovation and Management (IJTIM)*. 2021;1(2):90-104.
27. Pakmeher H, Jafarisani H, Saeedirezvani M, Karashki H. The role of professors' teaching quality and its components in the development of students' critical thinking: opportunities and challenges of curriculum in higher education. *Educational psychology studies*. 2013(16):17-38.
28. GHanbari S, Soltanzade V. Improving the quality of teaching in the light of the evaluation of professors; A reflection on the students' point of view. *Research teaching*. 2018;6(2):15-31.
29. Alawamleh M, Al-Twait LM, Al-Saht GR. The effect of online learning on communication between instructors and students during Covid-19 pandemic. *Asian Education and Development Studies*. 2020;11(2):380-400.
30. Bączek M, Zagańczyk-Bączek M, Szpringer M, Jaroszyński A, Woźakowska-Kapłon B. Students' perception of online learning during the COVID-19 pandemic: a survey study of Polish medical students. *Medicine*. 2021;100(7):1-6.
31. Fatani TH. Student satisfaction with videoconferencing teaching quality during the COVID-19 pandemic. *BMC Medical Education*. 2020;20(1):1-8.
32. Duraku ZH, Hoxha L. The impact of COVID-19 on education and on the well-being of teachers, parents, and students: Challenges related to remote (online) learning and opportunities for advancing the quality of education. Manuscript submitted for publication] Faculty of Philosophy, University of Prishtina. 2020;Chapter 1:17-45.